

Nr 21.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 maj 1910 kl. 2 e. m.

Betänkande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 15 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin.

I en till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 152, af den 4 april 1910 har Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, 15 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin, sådan denna paragraf lyder enligt förordningen den 14 januari 1910, må erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

1. Bolag — — — — — densamma.
2. Vid utminuterung må bolag icke hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort af brännvin, oafsedt om större eller mindre myckenhet försäljes. Hvad sålunda är stadgadt äger dock ej tillämpning vid utminuterung till innehafvare af öfverlåten rättighet till utskänkning samt ej heller då sprit, som innehåller minst 92 volymprocent alkohol, försäljes för tekniska eller likartade ändamål.
3. Bolag — — — — — vinsten.

4. Bolags — — — — — bolaget.
5. Bolags — — — — — kontroll- och justeringsstyrelsen.
6. Granskning — — — — — förordnat.
7. Revisorerna — — — — — säte.
8. Om ansvarsfrihet — — — — — beslut.
9. Bolag — — — — — utgång.

Enligt här ofvan berörda statsrådsprotokoll har vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet anfört följande:

»Sedan Riksdagen i skrifvelse den 24 april 1909 anmält, att Riksdagen för sin del beslutit viss ändrad lydelse af 3 och 15 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin, föredrog jag i underdånighet detta ärende den 14 sistlidne januari, därvid Kungl. Maj:t beslöt utfärdande af förordning i ämnet samt tillika förklarade, att Kungl. Maj:t framdeles ville taga under ompröfning ett af kontroll- och justeringsstyrelsen i afgifvet utlåtande framställt förslag till visst tillägg till den nya föreskriften i 15 § i nämnda förordning.

Då jag nu går att underställa berörda förslag Kungl. Maj:ts pröfning, erinrar jag, att jämlikt Riksdagens beslut till sistnämnda paragraf fogats ett nytt 2 mom. af följande lydelse:

'Vid utminuterung må bolag icke hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort af brännvin, oafsedt om större eller mindre myckenhet försäljes.'

Öfver Riksdagens ifrågavarande skrifvelse hafva på grund af nådig remiss utlåtanden afgifvits af öfverståthållareämbetet, som bifogat ett från aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm infordradt yttrande, samt af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länen, hvarefter kontroll- och justeringsstyrelsen inkommit med infordradt utlåtande. I berörda yttranden hafva, i anledning af Riksdagens beslut om ändrad lydelse af 15 § af ifrågavarande förordning, anmärkningar framställts i tre olika hänseenden.

Af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län har framhållits, att en bestämmelse af det innehåll Riksdagen beslutat borde drabba ej blott bolag utan jämväl alla innehafvare af rättigheter till utminuterung af brännvin, enär i annat fall den befarade lockelsen för den enskilde att på en gång inköpa en större myckenhet brännvin fortfarande skulle kunna tillfredsställas. Liknande invändning har jämväl framställts af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Blekinge, Göteborgs- och Bohus samt Skaraborgs län. Af aktiebolaget Göteborgssystemet i

Stockholm har i fråga härom påpekats, att, för ett fullständigt ernående af syftet med ifrågavarande bestämmelser, det enligt styrelsens mening varit godt, om Riksdagens beslut ej inskränkts till Göteborgssystemet allenast utan omfattat jämväl de utminuteringsrörelser, som drifvas på grund af rättigheter, dem bolagen öfverlåta till andra. I dessa rörelser afsattes nämligen stora mängder simpel konjak till pris, som, särskildt när försäljningen skedde i större parti, betydligt understege det, som bolagen i sina rörelser måste hålla för egentligt brännvin. Men enär bolagen syntes själfva kunna förebygga detta missförhållande genom föreskrifter i öfverlåtelsekontrakten, kunde rabattförbudet, i den utsträckning Riksdagen gifvit detsamma, måhända vara tillräckligt.

Af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands län har vidare gjorts den anmärkning, att något rimligt skäl ej syntes föreligga, hvarför brännvinsförsäljningsbolag skulle, såsom enligt den af Riksdagen beslutade lagändringen blefve fallet, förhindras att lämna någon rabatt å de vanliga priserna vid försäljning af spritdrycker till personer, åt hvilka bolaget öfverlåtit utskänkingsrättighet och som enligt 17 § 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen vore skyldiga att hos bolaget inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin och det brännvin i öfrigt, som bolaget tillhandahölle i sin rörelse; och har denna synpunkt framhållits äfven af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jämtlands län.

Slutligen har aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm fäst uppmärksamheten på en olägenhet, som den af Riksdagen beslutade bestämmelsen komme att medföra. Salupriset å rektificerad sprit måste, anför bolaget, hållas så mycket högre än priset å försäljningsfärdigt brännvin, att allmänheten ej kunde finna med sin fördel förenligt att köpa ren sprit och genom dess utspädning bereda sig en dryck, i styrka öfverstigande men i pris understigande brännvinets; och då all utminuterung af sprit numera handhades af göteborgssystembolag, skulle således rabattförbudet hafva till följd, att all för tekniska eller andra därmed jämförliga ändamål erforderlig sprit måste köpas antingen i bolagens utminuteringsrörelser och efter där gängse höga pris, hvilket å stockholmsholmsbolagets utminuteringsställen vore för sprit (92 %) två kronor 90 öre och för exportsprit (95 %) tre kronor per liter, eller ock i poster om minst 250 liter, bägge alternativen, efter hvad man kunde förstå, ganska olägliga. Öfverståthållareämbetet har, med öfverlämnande af bolagets berörda yttrande, förklarat sig anse att från det af Riksdagen beslutade förbud undantag lämpligen borde göras för sprit, som försåldes för tekniska eller likartade ändamål.

Jag öfvergår härefter till det af kontroll- och justeringsstyrelsen i ärendet afgifna utlåtande.

I afseende å den af några myndigheter framställda anmärkningen att den af Riksdagen beslutade bestämmelsen borde gälla äfven för innehafvare af öfverlåtna minuthandelsrättigheter, yttrar styrelsen, att denna anmärkning nog kunde vara befogad, men att, då bolagen gifvetvis borde vara intresserade af att ej utsättas för konkurrens från de enskilda affärsmän, till hvilka de öfverläte minuthandelsrättigheter, man kunde antaga, att bolagen i öfverlåtelsekontrakten införde behöfliga bestämmelser. Skulle någonstades, till följd af bolags försummelse att vidtaga sådan åtgärd, det visa sig, att innehafvare af öfverlåten minuthandelsrättighet bedrefve mindre lojal konkurrens genom att vid försäljning af brännvin lämna rabatter, funnes alltid korrektiv däremot i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes rättighet att vägra förnyad upplåtelse.

En annan invändning vore, att bestämmelsen ej borde gälla vid bolags försäljning af brännvin till innehafvare af öfverlåtna utskänkingsrättigheter, hvilka ju vore skyldiga att hos bolaget inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin. I kontrakten angående dessa öfverlåtelser plögade nämligen vanligen bestämmas en viss afgift, som skulle erläggas till bolaget, hvaremot detta förbunde sig att lämna brännvinet och öfriga varor till något lägre pris än det, som gällde vid försäljning till allmänheten; och syntes intet vara att invända mot ett dylikt förfaringssätt.

Slutligen förklarar styrelsen, att den lika med öfverståthållar-ämbetet funne undantag från den nya bestämmelsen i 15 § lämpligen böra göras för sprit, som försåldes för tekniska eller likartade ändamål.

På grund af hvad sålunda anförts ansåge styrelsen det vara synnerligen önskvärdt, att till det af Riksdagen beslutade nya 2 mom. i 15 § af förordningen angående försäljning af brännvin fogades ett tillägg af följande innehåll:

'Hvad sålunda stadgats äger ej tillämpning vid försäljning af brännvin till innehafvare af öfverlåten utskänkingsrättighet, ej heller vid försäljning af sprit af minst 92 % styrka för tekniska eller likartade ändamål.'

Lika med nyssnämnda styrelse anser jag det icke kunna vara af behovet påkalladt, att det uti ifrågavarande lagrum numera stadgade rabattförbud utsträcker att gälla äfven för innehafvare af öfverlåten rätt till utminuterung af brännvin. De bägge af styrelsen föreslagna undantagen från detta allmänna förbud synas mig däremot väl motiverade, därvid jag särskildt betonar det synnerligen önskvärda däri, att sprit,

som användes för tekniska eller likartade ändamål, måtte kunna erhållas för lägre pris än det som i allmänhet ansetts nödvändigt för att, såsom aktiebolaget Göteborgssystemet påpekat, allmänheten ej må finna det förenligt med sin fördel att köpa ren sprit och genom dess utspädning bereda sig en prisbilligare dryck än brännvinet.»

På sätt af det återopade utdraget af statsrådsprotokollet framgår, har genom kungl. förordningen den 14 januari 1910, i enlighet med hvad af nästlidet års Riksdag för dess del beslöts, i 15 § af gällande brännvinsförsäljningsförordning införts ett nytt stadgande af det innehåll, att vid utminuterung bolag icke finge hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort af brännvin, oafsedt om större eller mindre myckenhet försålles.

Utskottet.

Med nu föreliggande förslag afses att från denna bestämmelse om ett enhetligt försäljningspris medgifva två undantag, nämligen dels i fråga om utminuterung till innehafvare af öfverlåten rättighet till utskänkning, dels ock för sprit, som innehåller minst 92 volymprocent alkohol, då sådan vara försäljes för tekniska eller likartade ändamål.

Mot förslaget i hvad det afser ett undantag i sistberörda hänseende synes utskottet icke något vara att erinra, förutsatt att betryggande kontrollåtgärder vidtagas till förebyggande af missbruk af undantaget i fråga.

Hvad åter angår frågan, att rabattförbudet icke skulle tillämpas vid utminuterung till innehafvare af öfverlåten utskänkingsrättighet, må erinras, att innevarande års Riksdag funnit sig böra, i enlighet med bevillningsutskottets hemställan, hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida med hänsyn till nödig kontroll å brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet skärpta föreskrifter kunde anses erforderliga, samt därefter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda. Och då en ändring i författningen af den innebörd, hvarom nu är fråga, i hvarje fall synes ägnad att försvaga den nuvarande kontrollen å bolagens verksamhet, torde det knappast vara lämpligt att nu bifalla förslaget i förevarande del.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat i oförändradt skick bifallas, ville för sin del besluta, att från och med dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, 15 § i förordningen

den 9 juni 1905 angående försäljning af brännvin, sådan denna paragraf lyder enligt förordningen den 14 januari 1910, skall erhålla följande ändrade lydelse:

15 §.

1. Bolag — — — — — densamma.
2. Vid utminuteriug må bolag icke hålla mer än ett försäljningspris å en och samma varusort af brännvin, oafsedt om större eller mindre myckenhet försäljes. Hvad sålunda är stadgadt äger dock ej tillämpning, då sprit, som innehåller minst 92 volymprocent alkohol, försäljes för tekniska eller likartade ändamål.
3. Bolag — — — — — vinsten.
4. Bolags — — — — — bolaget.
5. Bolags — — — — — kontroll- och justeringsstyrelsen.
6. Granskning — — — — — förordnat.
7. Revisorerna — — — — — säte.
8. Om ansvarsfrihet — — — — — beslut.
9. Bolag — — — — — utgång.

Stockholm den 6 maj 1910.

På bevillningsutskottets vägnar:

ALEXIS HAMMARSTRÖM.